

Kardiochirurg o życiu i śmierci

Jaka będzie wieczność?

POLECAMY:
NA CHWAŁĘ BOGA

niedziela

TYGODNIK KATOLICKI OD 1926

nr 45/5.11.2023 cena 10 zł (w tym 8% VAT)

Odeszła
Wanda Półtawska,
przyjaciółka
św. Jana Pawła II

DROBNA
KOBIETA
WIELKI
CZŁOWIEK

ROK LXVI • INDEKS 367176 • www.niedziela.pl

ISSN 0208-872X

9 770208 487230 3 45

Redaktor naczelny:

ks. Jarosław Grabowski

Sekretarze:

Margita Kotas
Katarzyna Woynarowska
sekretarz@niedziela.pl

Zespół redakcyjny:

ks. Mariusz Frukacz, Grzegorz Gadacz, Ireneusz Korpyś, Jolanta Marszałek, Tomasz Musiał, Karolina Mysłək, Artur Stelmasiak, Marta Żyszkowska-Zeller

Stali współpracownicy:

ks. Waldemar Chrostowski, ks. Andrzej Cieślak, Grzegorz Gałązka (Watykan), ks. Krzysztof Pawlina, Włodzimierz Rędzioch (Rzym), Krzysztof Tadej

Felietoniści:

ks. Paweł Bortkiewicz, ks. Janusz Chyła, Witold Gadowski, Piotr Grzybowski, Wincenty Łaszewski, Elżbieta Nowak, Jacek Pańkiewicz, Grzegorz Polak, Rafał Porzeziński, bp Andrzej Przybylski, Monika Przybylska, Jan Żaryn

Korekta:

Krystyna Korn (kierownik) i zespół

Dział graficzny:

Katarzyna Abu Gholeh (kierownik) i zespół

Projekt graficzny:

Pracownia Register

Kontakt z czytelnikami:

tel. 515 082 817 (pn.-pt. w godz. 8-16)
listy@niedziela.pl

Redakcja internetowa:

Monika Książek (kierownik) i zespół
internet@niedziela.pl

Niedziela TV:

studio.tv@niedziela.pl

Marketing:

Magdalena Mścichowska (kierownik) i zespół
marketing@niedziela.pl

Biuro reklamy i ogłoszeń:

ogloszenia@niedziela.pl

Kolportaż:

tel. 34 369 43 51
kolportaz@niedziela.pl

Księgarnia:

tel. 34 324 36 45
ksiegarnia@niedziela.pl

Adres redakcji:

ul. 3 Maja 12, 42-217 Częstochowa
tel. 34 369 43 00, 34 365 19 17
redakcja@niedziela.pl
www.niedziela.pl

Wydawca:

Instytut NIEDZIELA
ks. Mariusz Bakalarz (prezes), ks. Paweł Rozpiątkowski (wiceprezes), Mariusz Książek (wiceprezes, dyrektor generalny)

Adres wydawcy:

ul. 3 Maja 12, 42-217 Częstochowa
tel. 34 369 43 00
instytut@niedziela.pl

Konto bankowe:

60 1020 2313 0000 3102 1070 6010

Drukarnia:

Walstead Central Europe, Kraków

Redakcja nie zwraca niezamówionych materiałów. Zastrzega sobie prawo skracania i adiacji tekstów oraz zmiany ich tytułów. Redakcja nie odpowiada za treść ogłoszeń i dodatków.

© Instytut NIEDZIELA

ISSN 0208-872X

Zdjęcie na okładce: Wojtek Laski/East News

TEMAT NUMERU

8 Między życiem a śmiercią
Z Piotrem Suwalskim
rozmawia Krzysztof Tadej

TREŚCI WIARY

12 Jaka będzie wieczność?
Ks. Jarosław Grabowski

14 Pierwsza przyczyna
Ks. Janusz Lekan

LITURGIA

17-20

MOIM ZDANIEM

21 Cmentarne wypominki
Bp Andrzej Przybylski

34 Przestańmy ciągłym lamentem się poić
Piotr Grzybowski

35 Granice to bezpieczeństwo
Mikołaj Pawlak

64 Zmiana dekoracji
Witold Gadowski

POŻEGNANIE

22 Nazywał ją siostrą
Katarzyna Cincio

23 Nie jesteś byle kim!
Monika Jaworska

24 Pokazała, jak żyć
Teresa Król, Andrzej Róg, Magdalena
i Paweł Zastrzeżyński, ks. Robert Ogródnik

ŻYCIE KOŚCIOŁA

26 Windą do nieba
Bp Andrzej Przybylski

28 Tydzień w Kościele
Tomasz Musiał

NASZA ROZMOWA

30 Zauważmy ich ból
Z ks. Jerzym Smoleniem
rozmawia Maria Fortuna-Sudor

PUNKT WIDZENIA

32 Strefa wpływów w Strefie Gazy
Z Beatą Górką-Winter
rozmawia Artur Stelmasiak

KULTURA

40 O sensie umierania
Tomasz Łabonarski

42 Trójmorze kultur
Joanna Szczerbińska

51 Frazy jak zniczowe płomyki
Piotr Iwicki

DOBRE RADY

52 Zdrowy symbol jesieni
Emilia Pieńkowska

53 Ruch najlepszą strategią
Anna Wyszyńska

54 Spór o ogródki działkowe
Bożena Kwiecińska

WYDARZENIE

55 Święto książki
Ignacy Tarnobrzeski

PODRÓŻNIK

56 Tatry w kilku obrazkach
Margita Kotas

SZCZĘŚLIWA RODZINA

58 W czterech ścianach
Ewa Kuźbińska

60 Przemoc wobec seniora
Katarzyna Krawcewicz

PATRON ROKU

62 Niekoronowana królowa
Monika M. Zając

UWAGA!

Szanowni Prenumeratorzy, przypominamy, że **jedynym właściwym numerem konta bankowego** do wpłat za prenumeratę *Niedzieli* jest: **60 1020 2313 0000 3102 1070 6010**. Cieszymy się, że jesteście z nami! Dziękujemy!

Nazywał ją siostrą

Żegnamy Wandę Póltawską, kobietę heroiczną, obrończynię życia i przyjaciółkę św. Jana Pawła II. Tę jedną z najważniejszych kobiet w polskim Kościele Pan zabrał na kilka dni przed jej 102. urodzinami.

KATARZYNA CINCIO

Byla córką urzędnika pocztowego Adama Wojtasika i Anny z domu Chaber. Przyszła na świat w 1921 r. w Lublinie, tam uczyła się w szkole Sióstr Urszulanek i działała w harcerstwie. Beztrudny czas dorastania przerwała wojna. 18-letnia wówczas Wanda została łączniczką w podziemiu, rozwodziła pocztę, broń i pieniądze. Dwa lata później namierzyło ją gestapo. Była więziona i torturowana na Zamku Lubelskim, a następnie z zaocznym wyrokiem kary śmierci została odesłana do obozu koncentracyjnego w Ravensbrück. Po latach powie: „trafiłam do piekła”. W tym leżącym ok. 100 km od Berlina obozie Niemcy przeprowadzali niewyobrażalne w okrucieństwie pseudomedyczne eksperymenty na ludziach. Dziewczyna nie tylko je obserwowała, ale i sama ich doświadczała. Ocalała cudem. Po wojnie została lekarzem – wybrała psychiatrię – i uczestnikiem prac Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce.

Swoje powojenne życie związała z Krakowem – tu wyszła za mąż za Andrzeja Póltawskiego, filozofa związanego z krakowskimi uczelniami, urodziła cztery córki, aktywnie pracowała zawodowo. Zajmowały ją „dzieci oświęcimskie”, czyli ludzie, którzy jako dzieci trafili do obozów koncentracyjnych, oraz tzw. trudna młodzież (opracowała metodę psychoterapii obiektywizującej, opartą na uświadamianiu nieprzystosowanym młodym ich miejsca w rodzinie i społeczeństwie). Badała wpływ aborcji na

psychikę kobiety i zakres, w jakim antykoncepcja wpływa na współżycie małżeńskie i rodzinę. W niezliczonych publikacjach, wystąpieniach i wykładach przywoływała wartości i zasady bioetyki wywodzące się z chrześcijaństwa.

Jedną z najważniejszych osób w życiu dr Póltawskiej był ks. Karol Wojtyła, którego poznała w latach 50. XX wieku podczas spowiedzi. Zaprzyjaźnili się, przyszły papież nazywał ją siostrą. Razem z mężem Andrzejem i ks. Karolem dużo chodziła po górach, przez kilkadziesiąt lat wymieniali się korespondencją. Gdy w 1962 r. Póltawskiej wykryto raka, kard. Wojtyła napisał list do Ojca Pio z prośbą o modlitwę za nią. Miesiąc później lekarka wyzdrowiała. Karol Wojtyła, już jako papież, włączył Wandę Póltawską do grona swoich bliskich współpracowników. Pozostawali w przyjaźni przez pół wieku, aż do śmierci Jana Pawła II. – Z ich przyjaźni i duchowej więzi zrodziło się dobro, które ubogaciło Kościół nie tylko w naszej ojczyźnie. Nie muszę dodawać, jak Jan Paweł II cenił prawość, mądrą myśl, doświadczenie i żarliwe zaangażowanie pani doktor w wielkie sprawy człowieka, rodziny i społeczeństwa – powiedział po latach kard. Stanisław Dziwisz.

Wanda Póltawska była nieustępliwa w propagowaniu wartości małżeństwa i rodziny, do ostatnich chwil zabiegała o upowszechnianie nauczania św. Jana Pawła II. Organizowała i uaktywniała lekarzy – w 2014 r. opublikowała „Deklarację wiary”, którą podpisało 4 tys. lekarzy. Całe swoje życie podporządkowała temu celowi. Przez ponad 40 lat

wykładała w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie (obecnie UPJPiI), gdzie zorganizowała Instytut Teologii Rodziny i przez ponad trzy dekady szkoliła młode małżeństwa, narzeczonych oraz księży. Wykładała też w Instytucie Jana Pawła II przy Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie. Napisała blisko 400 publikacji z zakresu psychiatrii, ochrony życia nienarodzonego, chorych i starszych, problematyki małżeństwa i rodziny.

Przy wszystkich tych osiągnięciach i zasługach pozostała człowiekiem skromnym – na szczęście jednak docenionym. Uonorowano ją m.in. Medalem Polskiego Senatu, Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski i Krzyżem Komandorskim papieskiego Orderu św. Grzegorza Wielkiego. Otrzymała doktorat honoris causa KUL i Notre Dame Pontifical Catechetical Institute w Arlington w Virginii. Była honorową obywatelką m.in. Lublina, Siedlec i Zakopanego.

Odeszła 25 października w swoim ukochanym Krakowie. [n](#)

Przez kilkadziesiąt lat dr Wanda Póltawska zajmowała się poradnictwem małżeńskim i rodzinnym. Wykładała w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Była zaprzyjaźniona z Janem Pawłem II, z którym przez wiele lat współpracowała. W uznaniu jej zasług została odznaczona w 2016 r. Orderem Orła Białego

Nie jesteś byle kim!

–Cała koncepcja Karola Wojtyły brzmi: ty nie jesteś byle kim, nie jesteś zwierzęciem. Wszyscy są stworzeni na obraz Boga. Ty sam dla siebie masz być terenem działania. Ty jesteś pisarzem swojego życiorysu. Ty jesteś taki, jak twoje czyny. Twoje czyny będą cię sądzić. Używaj rozumu, bo go masz – podkreśliła dr Wanda Póltawska.

MONIKA JAWORSKA

Wieioletnia współpracowniczka Jana Pawła II, 102-letnia doktor nauk medycznych, pracowała z trudną młodzieżą i rozbitymi małżeństwami. Od 80 lat zajmowała się przekazywaniem innym ludziom filozofii Karola Wojtyły. Redakcji *Niedzieli na Podbeskidziu* udało się w tym roku spotkać z dr Póltawską i przeprowadzić z nią prawdopodobnie jeden z ostatnich wywiadów udzielonych mediom, o ile nie ostatni. W rozmowie pozostawiła czytelnikom *Niedzieli* kluczowe przesłania oparte na papieskim nauczaniu, niezwykle ważne zwłaszcza

w obecnym czasie, kiedy próbuje się podważać autorytet papieża Polaka.

Używaj rozumu

Doktor Wanda wspominała m.in., że Karol Wojtyła chciał, aby wszyscy byli mądrzy, żeby rozumieli, kim są. – Na tym polega dojrzałość i mądrość człowieka, że wie, Kto go stworzył i po co. Większość ludzi tego nie wie, ale nie dlatego, że nie może, tylko że się nie zastanowi. Ludzie dostali dane, aby być mądrymi i świętymi, a co robią? Nie spełniają swojego zadania – stwierdziła.

Gdy Jan Paweł II powołał Papieską Radę ds. Rodziny, dr Wanda Póltawska poprosiła go, żeby kanonizował

parę małżeńską, ponieważ ona nie zna takiego małżeństwa, żeby oboje byli święci. – Zastanawiałam się, dlaczego małżonkowie nie umieją razem stawać się świętymi. Mają do siebie pretensje, jeden chce, aby drugi się zmienił, jeden chce nad drugim panować. Kobiety są wrażliwe. Mężczyźni mają rozum, wiedzą, czego chcą. Mądrości nie dostaniesz na receptę. Masz używać rozumu, rozwijać go. A dziś mężczyźni chcą, żeby wszystko było łatwe – stwierdziła.

Dąż do ideału

Zauważyła też, że dziś szczególnie trzeba inwestować w młodzież i trzeba wykształcić mądrych nauczycieli w szkołach. Trzeba szukać mądrych ludzi, a także pokazać chłopcom, żeby wiedzieli, po co żyją. – Ojciec Święty inicjował zjazd młodzieży, mówił jej mądre kazania. Nigdzie nie słyszałam tak mądrych treści, jakże on potrafił przekazać młodym. Dawał im odpowiedź na pytanie, po co człowiek jest na ziemi. Mówił, że człowiek nie jest stworzony dla ziemi, tylko dla nieba, a jego życie tutaj jest drogą do domu Ojca. Kto dziś mówi to chłopcom? Skąd oni mają to wiedzieć? Dzieci są niewinne. Póki nie naśladowają dorosłych, są święte. W ostatniej wypowiedzi do młodzieży Jan Paweł II powiedział: „Nie zadowalajcie się miernotą. Dążcie do ideału, a jeżeli nikt tego od was nie wymaga, to wy wymagajcie sami od siebie” – przypomniała dr Póltawska.

Nawiązała też do wypowiedzi papieża, który przed śmiercią wyznał jej, że nigdy nie zajmował się swoim zdrowiem i się nie modlił o nie. Modlił się tylko o to, żeby mieć siłę, aby pełnić wolę Bożą. Doktor Wanda zaznaczyła: – Dziś ludzie nie starają się znaleźć tej drogi. A Jan Paweł II mówił, że każdy umiera w momencie dla niego najlepszym, bo Pan Bóg jest dobry... **1**

East News/Laski Diffusion

Pokazała, jak żyć

Śmierć dr Wandy Póltawskiej poruszyła serca wielu. Zewsząd płyną wspomnienia i refleksje dotyczące jej życia i niezłomnej postawy. Jaka była, jak ją zapamiętamy? Świętej pamięci dr Wandę Póltawską wspominają bliscy.

Pani profesor Wanda Póltawska zawsze wspominała swych fantastycznych nauczycieli z Lublina. Podkreślała, że wartości i wiedza, które jej przekazali, to posąg na całe życie. Niezmiernie przekonywała, że rola nauczycieli jest niezmiernie ważna w społeczeństwie, bo od nich zależy los przyszłych pokoleń. To był taki jej testament, o którym wielokrotnie mi przypominała. Szczególnie skupiała się na nauczycielach wychowania do życia w rodzinie. Niestrudzenie się z nimi spotykała w całej

To nie moja zasługa, że żyję 100 lat – nie ma w tym, oczywiście, mojego udziału – natomiast styl życia człowiek może sobie wybrać. Ja chcę uratować życie każdego człowieka, który został stworzony dla nieba. A innych ludzi nie ma.

Przeżyłam życie w klimacie miłości.

Ciało jest święte. To ono ujawnia ducha. Ale możesz ujawniać albo ducha świata, albo Ducha Świętego. Od ciebie zależy, któremu z nich się poddasz.

Ciało ludzkie jest święte. Łono, w którym kobieta nosi dziecko, jest sanktuarium życia. Kobieta jest odpowiedzialna za to, kogo wpuszcza do tego sanktuarium.

WANDA PÓLTAWSKA

Archiwum Marii Fortuny-Sudor

Dr Wanda Póltawska kochała młodych i stawiała im wymagania

Polsce, głosiła bowiem wykłady na temat obrony życia i formacji człowieka na podstawie encykliki *Evangelium vitae* Jana Pawła II. Z oddaniem służyła Studium Teologii Rodziny, które na Papieskiej Akademii Teologicznej powołał Karol Wojtyła. Kolejne edycje studium przez lata kończyło po mniej więcej 200 osób! Upowszechniana tam wiedza, a z nią wartości chrześcijańskie trafiały do narzeczonich, małżeństw i ich rodzin. Do dzisiaj są przekazywane kolejnym pokoleniom, które zgodnie z nimi żyły i żyją. **n**

TERESA KRÓL

konsultant ds. wychowania do życia w rodzinie

Doktor Wandę Póltawską poznałem ponad 40 lat temu. Byłem jej adeptem. Stała się dla mnie mentorką, traktowała mnie jak syna, jak ucznia. W 2011 r. poprosiła, abym w ramach swojej działalności artystycznej zajął się poezją jej koleżanek z obozu. Oby te koncerty przetrwały!

Pani doktor to osobowość, której się nie zapomina. Nazywam takich ludzi przeźroczytymi. W Ewangelii faryzeusze mówili o Jezusie, że nie ma względu na osoby. Właśnie taka była postawa dr Póltawskiej – nie miała względu na osoby

ani na urzędy. Mówiła, co myśli. Głoszone przez nią poglądy były znane i potwierdzone naukowo. Gdy była w Papieskiej Radzie ds. Rodziny, miała szerokie kontakty z naukowcami z najwyższej półki, a z teorią wiązała się 50-letnia praktyka lekarza psychiatry ratującego małżeństwa. Jej niezłomność, konsekwencja w dokonywaniu wyborów wynikały z etosu pokolenia Kolumbów, które przemija... **n**

ANDRZEJ RÓC

aktor Teatru STU w Krakowie, organizator koncertów poezji więźniarek KL Ravensbrück

Magdalena: Doktor Wandę Póltawską poznałam w 2010 r. Towarzyszyła nam przez całe narzeczeństwo i była na naszym ślubie. Najbardziej zapamiętałam słowa, że mamy być świętymi, że nasze życie tu, na ziemi, ma być dążeniem do świętości. Pokazywała nam to każdego dnia. Dla mnie była świętą. Swoim przykładem pokazała, jak żyć i tę świętość osiągnąć.

Paweł: Całe życie szukałem bohatera. Byłem u Wajdy, byłem u wielkich reżyserów. Szukałem prawdziwego bohatera. Mam zamiłowanie do poszukiwania prawdy i zawsze mi coś

nie pasowało w tych ekranowych gwiazdach. Pani Wanda zachwyliła mnie tym, że można ją ciągle odkrywać, a dokładniej zachwyliło mnie nauczanie Jana Pawła II, które mi tłumaczyła, uzasadniała przykładem. Przez wiele lat wprowadzałem to w moje życie i zdałem sobie sprawę, że podążam za Jezusem. Przekonałem się, że przez p. Wandę widziałem Go bardzo wyraźnie, zwłaszcza w człowieku cierpiącym i odrzuconym. Dlatego postawa dobrego Samarytanina stała się sensem mojego życia. **n**

MAGDALENA I PAWEŁ ZASTRZEŻYŃCY

Na wyrazistość poglądów Wandy Półtawskiej wpłynęło przede wszystkim lubelskie środowisko – dom rodzinny, szkoła o profilu katolickim i narodowym oraz szacunek dla polskich bohaterów. Późniejsze decyzje wpływały z tego, co wcześniej przeżyła. To właśnie w KL Ravensbrück, poddawana zbrodnicy eksperymentom medycznym

przeprowadzanym przez niemieckich lekarzy, zdecydowała, że będzie studiować psychiatrię. Gdy zobaczyła, jak Niemiec wrzuca żywego noworodka do pieca, stała się bezkompromisową obrończynią ludzkiego życia. Wpływ na utwierdzenie w tej postawie miał ks. Tadeusz Fedorowicz, u którego się spowiadała po powrocie z obozu i który dał jej list do ks. Karola Wojtyły, gdy Wanda wybierała się na studia do Krakowa. Dziś piszą, że była przyjaciółką Jana Pawła II, tymczasem dr Wanda Półtawska powtarzała: „głoszę antropologię Karola Wojtyły”, czyli przedstawiała się jako jego uczennica. Była ciekawa Boga, ciekawa człowieka i tego wszystkiego, co się dzieje wokół. **n**

KS. DR ROBERT OGRODNIK
kapelan Klubu Ocalonych
KL Ravensbrück i doradca prezesa
IPN w Radzie ds. Pamięci Walki
i Męczeństwa

Wypowiedzi zebrała
Maria Fortuna-Sudor

Wolność to świadomość i wola ograniczona celem.

Miłość nie boi się czasu. Miłość umie czekać, a gdy jest autentyczna, nie jest pożądaniem, ale gotowością dawania. A pożądanie zaborczo przywłaszcza, bez względu na dobro osoby. Miłość nie pożąda, ale podziwia i daje dobro, tylko dobro.

Każdą minutę można by uczynić darem dla kogoś.

Macie i musicie planować świętość, działanie, ale nie życie, bo nie macie władzy, żeby dać życie. Każde dziecko jest bowiem dziełem Boga, a nie człowieka.

Kościół potrzebuje świadków, że ludzie potrafią żyć tak, jak dyktuje Pan Bóg. A jak trzeba żyć? Tego właśnie nauczał Jan Paweł II. On dał wszelkie drogowskazy po to, żeby ratować świętość małżeństwa i miłości ludzkiej.

WANDA PÓLTAWSKA

IV KONGRES
108

BŁOGOSŁAWIONYCH
MĘCZENNIKÓW
II WOJNY ŚWIATOWEJ

PŁOCK, 16-17 LISTOPADA 2023

Zadanie finansowane ze środków Ministra Edukacji i Nauki, w ramach umowy Nr KONF/SN/0536/2023/01

PATRONATY HONOROWE:

WSPARCIE MODLITEWNE:

PATRONAT MEDIALNY:

ORGANIZATOR:

